

PODATKI O PREJEMNIKU STALNEGA FINANCIRANJA

Ime:	Pedagoški inštitut (PI)
Registracijska številka raziskovalne organizacije:	553
Spletna stran:	https://www.pei.si/en/educational-research-institute/

POVZETEK IN SWOT-ANALIZA

Pedagoški inštitut (PI) je vodilni javni raziskovalni zavod na področju izobraževanja v Sloveniji. Poročilo o samoevalvaciji za pogodbeno obdobje 2022–2027 je bilo pripravljeno v skladu z Zakonom o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (ZZrID). Postopek je bil vključujoč, v njem so sodelovali vsi centri, združeval je kvantitativne kazalnike, kvalitativno oceno in SWOT-analizo. Priprava je vključevala priporočila iz poskusne zunanje evalvacije za leto 2025 in služi kot podlaga za institucionalno izboljšanje ter prihodnje strateško načrtovanje.

Znanstvena odličnost ostaja ključna prednost inštituta. Raziskovalne dejavnosti se izvajajo v okviru programa edukacijskih raziskav, programa uporabne razvojne psihologije ter širokega nabora nacionalnih in mednarodnih projektov. V ocenjevalnem obdobju je PI ohranil stabilno in visokokakovostno znanstveno produkcijo, s članki v mednarodno priznanih revijah, monografijami, poglavjih v knjigah in konferenčnimi prispevki. Raziskave so zaznamovane z interdisciplinarnostjo in obravnavajo izobraževalno politiko, pismenost, dobro počutje, vključevanje, aktivno državljanstvo, večjezičnost, retoriko, digitalizacijo, umetno inteligenco in filozofijo izobraževanja. PI ima osrednjo vlogo tudi na nacionalni ravni, pri izvajanju in znanstveni analizi mednarodnih raziskav znanja, vključno z mednarodnimi primerjalnimi študijami znanja (PISA, PIRLS, TIMSS, ICCS, ICILS in TALIS). Nacionalne nagrade in priznanja dodatno potrjujejo kakovost in prepoznavnost raziskovalnih dosežkov inštituta.

Poročilo opredeljuje več prednosti, na katerih temelji znanstvena odličnost: metodološko strokovno znanje, dostop do visokokakovostnih podatkovnih naborov, napredno raziskovalno infrastrukturo in obsežno mednarodno sodelovanje. Hkrati pa je raziskovalno delo razdrobljeno med številne projekte, medtem ko administrativne zahteve in odvisnost od projektnega financiranja omejujejo možnosti za osredotočeno znanstveno delo. Glavna strateška prednostna naloga je zato okrepiti sodelovanje v pomembnih evropskih programih (Horizon) in povečati število objav v vodilnih mednarodnih revijah.

Družbeni vpliv PI je znaten. Inštitut neposredno prispeva k razvoju, izvajanju in ocenjevanju izobraževalne politike na nacionalni in mednarodni ravni. Raziskovalci sodelujejo v strokovnih organih, svetovalnih skupinah, procesih reforme učnih načrtov in mrežah za oblikovanje politik. Rezultati raziskav se širijo prek publikacij, policy poročil, konferenc, delavnic, strokovnega usposabljanja in sodelovanja z mediji. Močna partnerstva s šolami, univerzami, ministrstvi in organizacijami civilne družbe olajšujejo prenos znanstvenega znanja v izobraževalno prakso. Zlasti vidni vplivi so opazni na področju bralne pismenosti, dobrega počutja učencev in učiteljev, socialnega in čustvenega učenja, vključevanja ter oblikovanja politik na podlagi dokazov.

Institucionalno raziskovalno okolje zagotavlja ugodne pogoje za visokokakovostne raziskave. Strateško vodenje je usklajeno z dolgoročnimi institucionalnimi cilji in vse bolj poudarja kvalitativno ocenjevanje raziskovalne uspešnosti v skladu z načeli CoARA. Kadrovska politika podpira mentorstvo, mobilnost, doktorsko usposabljanje in poklicni razvoj, pri čemer je posebna pozornost namenjena raziskovalcem na začetku kariere. Kljub temu dolgoročno kadrovska stabilnost še vedno omejuje odvisnost od konkurenčnega financiranja projektov.

Raziskovalna infrastruktura je dobro razvita in vključuje specializirano programsko opremo, raziskovalne baze podatkov ter napredno opremo za nevrokognitivne raziskave. Inštitut še naprej vlaga v metodološke inovacije, digitalna orodja in odgovorno vključevanje tehnologij, podprtih z umetno inteligenco. Pomemben napredek je bil dosežen tudi na področju odprte znanosti prek predpisov o odprtem dostopu do publikacij in upravljanju raziskovalnih podatkov, povečane uporabe repozitorijev ter naraščajočega deleža publikacij z odprtim dostopom.

PI izkazuje močno zavezanost k enakim možnostim, enakosti spolov, etiki in integriteti raziskav. Med institucionalnimi mehanizmi so načrt za enakost spolov, letni postopki spremljanja, dejavnosti ozaveščanja, etični odbor in notranji predpisi, ki podpirajo odgovorno izvajanje raziskav.

Analiza SWOT potrjuje močne znanstvene zmogljivosti, priznано strokovno znanje, obsežne mednarodne mreže in znatno družbeno relevantnost. Ključne priložnosti vključujejo večjo udeležbo v programih „Obzorje Evropa“ in ERC, strateška mednarodna partnerstva ter intenzivnejšo uporabo obstoječih zbirk podatkov. Glavna tveganja so povezana z nestabilnostjo financiranja, vse večjo konkurenco za raziskovalne vire in naraščajočimi administrativnimi obremenitvami. Na splošno samoevalvacija ugotavlja, da je PI znanstveno zrela institucija z močnim nacionalnim in mednarodnim položajem ter znatnim potencialom za nadaljnji razvoj.

Povzetek SWOT-analize

Uvod

V nadaljevanju je predstavljena kvalitativna sintezna SWOT analiza na ravni inštituta, ki združuje ugotovitve posameznih raziskovalnih centrov na treh področjih: znanstvena odličnost, družbeni vpliv in institucionalno raziskovalno okolje. Analiza izhaja iz razumevanja, da so ta tri področja medsebojno prepleteni vidiki delovanja raziskovalne institucije. Znanstvena odličnost predstavlja temelj raziskovalnega dela, družbeni vpliv njegovo uresničevanje v širšem okolju, institucionalno raziskovalno okolje pa zagotavlja pogoje, ki omogočajo razvoj in stabilnost obeh področij.

Namen analize je bil sistematično prepoznati ključne notranje in zunanje dejavnike, ki so po mnenju zaposlenih na inštitutu povezani s temi tremi področji. Gre za sintezno analizo, ki parcialne oziroma za posamezne centre specifične ugotovitve združuje v skupno institucionalno sliko.

Metodologija

Analiza temelji na pristopu SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), ki omogoča sistematično prepoznavanje notranjih in zunanjih dejavnikov. Pri tem so kot prednosti (S) in slabosti (W) obravnavani notranji vidiki delovanja inštituta, medtem ko

priložnosti (O) in tveganja (T) predstavljajo zunanje dejavnike, ki izhajajo iz širšega raziskovalnega, družbenega in institucionalnega okolja.

Izhodišče za pripravo sintezne analize so predstavljale posamezne SWOT analize, ki so bile predhodno pripravljene na ravni sedmih centrov. Te so bile predmet usmerjene kvalitativne vsebinske analize, ki je potekala v več korakih. V prvi fazi so bili zapisi sistematično pregledani in tematsko kodirani, pri čemer so bile ključne vsebinske enote identificirane induktivno. V naslednjem koraku so bile vsebinsko podobne enote združene v širše vsebinske kategorije. Na tej osnovi je bilo izvedeno prepoznavanje skupnih vzorcev, ključnih poudarkov ter ponavljajočih se izzivov, ki so se pojavili v posameznih analizah po centrih. V nadaljnjem koraku so bili identificirani elementi sintezno preoblikovani in združeni v enotne, vsebinsko zaokrožene sklope. Pri tem je bila posebna pozornost namenjena metodološki doslednosti pri razvrščanju dejavnikov (notranji/zunanji), odpravi podvajanj ter preoblikovanju operativnih opisov v analitično bolj splošne kategorije.

Rezultati

Znanstvena odličnost

Glede znanstvene odličnosti je analiza pokazala, da inštitut razpolaga z močno raziskovalno kapaciteto, ki temelji na visoki ravni interdisciplinarnosti, metodološke usposobljenosti ter dostopu do kakovostnih podatkovnih virov in raziskovalne infrastrukture. Raziskovalno delo je vsebinsko relevantno in povezano z aktualnimi družbenimi in izobraževalnimi izzivi. Raziskovalci so mednarodno vpeti in imajo znanstvene objave v mednarodno odmevnih publikacijah. Kontinuiran razvoj raziskovalnih področij prispeva k prepoznavnosti in znanstveni identiteti inštituta.

Na drugi strani je analiza pokazala več strukturnih omejitev, ki vplivajo na doseganje polnega raziskovalnega potenciala. Najmočnejša notranja omejitvena dejavnika znanstvene odličnosti sta razdrobljenost raziskovalnega dela zaradi velikega števila projektov in raznolikih strokovnih nalog, ki ne generirajo neposredno znanstvene odličnosti po merilih znanstvene uspešnosti. To skupaj z administrativnimi obremenitvami zmanjšuje možnosti za poglobljeno znanstveno delo. Pomemben izziv predstavlja tudi visoka odvisnost od projektnega financiranja, ki otežuje dolgoročno načrtovanje in razvoj temeljnih raziskav. V tem okviru se kaže tudi pomembno strukturno neskladje: kljub razpoložljivim kakovostnim podatkom (npr. mednarodne raziskave in druge študije), metodološkim kompetencam in izvajanju raziskovalnih projektov, inštitut teh prednosti ne pretvarja najbolj optimalno v vrhunske mednarodno odmevne znanstvene objave. Ta razkorak kaže na potrebo po izboljšanju pogojev raziskovalcev za poglobljeno znanstveno delo in znanstveno produkcijo, pri čemer dodatno omejitve predstavljajo tudi kadrovske kapacitete.

Analiza priložnosti kaže na pomemben razvojni potencial, zlasti na področju krepitve mednarodnega sodelovanja, pridobivanja večjih evropskih raziskovalnih projektov in izkoriščanja obstoječih podatkovnih virov za nadaljnjo produkcijo znanstvenih objav. Aktualnost raziskovalnih tem ter naraščajoče potrebe po raziskovalnih podatkih v izobraževalnem sistemu odpirajo dodatne možnosti za utrjevanje znanstvene vloge inštituta v nacionalnem in mednarodnem prostoru. Inštitut ima torej potencial za visoko znanstveno odličnost, vendar ga trenutno omejuje predvsem način organizacije raziskovalnega dela, ne pa sama znanstvena kapaciteta kot takšna.

Ob tem zunanje okolje prinaša tudi pomembna tveganja, povezana z nestabilnostjo financiranja, visoko konkurenco pri pridobivanju projektov ter širšimi spremembami v znanstvenem in družbenem kontekstu, ki dajejo prednost aplikativnim raziskavam. Ti dejavniki, skupaj z zmanjšanim interesom za raziskovalno dejavnost na določenih področjih in povečanim pritiskom na raziskovalce zaradi hitrega razvoja znanosti, predstavljajo izziv za ohranjanje dolgoročne stabilnosti in znanstvene odličnosti.

Družbeni vpliv

Sintezna analiza glede družbenega vpliva kaže, da ima inštitut močno in prepoznano vlogo v družbenem okolju, zlasti na področju vzgoje in izobraževanja. Raziskovalno delo je tesno povezano z aktualnimi družbenimi izzivi ter usmerjeno v teme z visoko družbeno relevantnostjo, pri čemer pomemben del družbenega vpliva izhaja iz neposrednega sodelovanja z izobraževalnimi zavodi, odločevalci in drugimi deležniki ter članstva v različnih strokovnih telesih na različnih ravneh. Močna povezanost z izobraževalno prakso, dobro razvite mreže sodelovanja ter raznoliki načini diseminacije raziskovalnih rezultatov prispevajo k prepoznavnosti inštituta ter omogočajo prenos znanja v prakso in širšo javnost.

Kljub temu analiza izpostavlja več omejitev, ki vplivajo na obseg in vidnost tega vpliva. Ključni izzivi so povezani predvsem s pomanjkanjem sistematičnega in strateškega pristopa k komuniciranju znanosti ter diseminaciji raziskovalnih rezultatov. Družbeni vpliv pogosto ni ustrezno dokumentiran ali znanstveno vrednoten, hkrati pa raziskovalci diseminacijske aktivnosti večinoma izvajajo ob drugih obveznostih, kar zmanjšuje njihovo učinkovitost. Razdrobljenost delovnih nalog in omejene kapacitete dodatno otežujejo bolj načrtno in dolgoročno razvijanje družbenega vpliva.

Na ravni zunanjega okolja je analiza pokazala več dejavnikov, ki odpirajo prostor za večjo uporabo raziskovalnih ugotovitev v praksi in pri oblikovanju politik ter lahko pomembno vplivajo na nadaljnji razvoj družbenega vpliva inštituta. Med ključnimi priložnostmi izstopajo krepitev sodelovanja z odločevalci in drugimi zunanjimi deležniki, večja usmerjenost k aktualnim tematikam in uporaba novih načinov komuniciranja znanosti, ki omogočajo doseganje različnih ciljnih skupin. Dodatno priložnost predstavljajo tudi raziskovalni razpisi, ki vse bolj poudarjajo pomen družbenega vpliva in vključevanja družboslovnih in humanističnih perspektiv.

Hkrati analiza opozarja na več zunanjih tveganj, ki lahko omejujejo obseg in trajnost družbenega vpliva. Med ključnimi so nestabilnost financiranja in odvisnost od projektnih razpisov, ki otežujeta kontinuiteto dejavnosti, ter potencialno spreminjajoče se prioritete odločevalcev, ki vplivajo na uporabo raziskovalnih ugotovitev. Pomembno vlogo ima tudi pripravljenost deležnikov za sodelovanje, zlasti v izobraževalnem prostoru, kjer lahko preobremenjenost institucij kot so šole, omejuje prenos znanja v prakso. Dodatno tveganje predstavljajo tudi poenostavljene ali politizirane interpretacije raziskovalnih rezultatov ter širši družbeni odnos do družboslovja in humanistike.

Institucionalno raziskovalno okolje

Sintezna analiza glede institucionalnega raziskovalnega okolja kaže, da inštitut deluje v relativno stabilnem in spodbudnem okolju, ki omogoča izvajanje kakovostnega raziskovalnega dela. Inštitut ima uveljavljen položaj v nacionalnem in mednarodnem prostoru, interdisciplinarno sestavljene raziskovalne skupine ter jasno profilirano raziskovalno usmeritev. Pri tem so pomembni stabilni viri financiranja, možnosti vključevanja mladih

raziskovalcev ter pozitivna organizacijska kultura, ki temelji na sodelovanju, zaupanju in visoki angažiranosti zaposlenih.

Hkrati analiza opozarja na več notranjih omejitev, ki vplivajo na kakovost raziskovalnega okolja. Ključni izzivi so povezani predvsem z visoko delovno obremenitvijo in razdrobljenostjo raziskovalnega dela, ki omejujeta možnosti za poglobljeno raziskovanje in strateško načrtovanje v posameznih centrih. Pomemben dejavnik predstavljajo tudi kadrovske omejitve ter pomanjkanje specializirane podporne infrastrukture, kar dodatno obremenjuje zaposlene.

V tem okviru se kot pomembne priložnosti kažejo predvsem možnosti za krepitev interdisciplinarnega sodelovanja, razvoj strateških partnerstev ter vključevanje v raziskovalne mreže, ki lahko prispevajo k nadaljnjemu razvoju institucionalnih kapacitet. Dostopnost novih tehnologij in možnosti pridobivanja sredstev za digitalno preobrazbo dodatno odpirajo prostor za izboljšanje raziskovalnega okolja, medtem ko diverzifikacija virov financiranja predstavlja pomemben potencial za povečanje stabilnosti in raziskovalne avtonomije.

Ob tem analiza izpostavlja tudi več zunanjih tveganj, ki lahko vplivajo na dolgoročni razvoj inštituta. Med ključnimi so nestabilnost financiranja in visoka odvisnost od projektnih razpisov, povečana konkurenca pri pridobivanju sredstev ter projektna narava financiranja, ki vpliva na stabilnost zaposlitev in razvoj raziskovalnih skupin. Dodatno tveganje predstavlja tudi povečevanje administrativnih in drugih neraziskovalnih obveznosti, ki zmanjšujejo čas za raziskovalno delo in vplivajo na njegovo učinkovitost.

Ljubljana, 30. 6. 2026

prof. dr. Igor Žagar Žnidaršič
direktor PI